

Коба В.Г., Гладка І.В.

ШЛЯХИ ВИХОДУ З ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ СУДНОПЛАВНИХ КОМПАНІЙ УКРАЇНИ

У статті проведений аналіз сучасного стану перевезень вантажів судноплавними компаніями України, визначені і класифіковані фактори впливу на роботу компаній і обґрунтовані основні шляхи виходу з економічної кризи.

Ключові слова: судноплавні компанії України, динаміка, обсяги перевезень, шляхи виходу з кризи, сталий розвиток.

Постановка проблеми. У кризовий 2009 рік судноплавні компанії України (СКУ), як і багато підприємств інших галузей господарства, обвальюно знизили об'ємні і фінансові показники своєї роботи. Перевезення вантажів підприємств річкового транспорту порівняно з 2008 роком скоротились на 54,4% (більше, ніж у 2 рази) морського транспорту – на 43,5% [1]. Кількість збиткових підприємств водного транспорту зросла на 2,4%, загалом судноплавні компанії закінчили рік із збитками [1]. З цього можна зробити висновок, що судноплавні компанії України перебували у стані глибокої економічної кризи.

У 2010 році робота СК України дещо покращилась. Вітчизняний морський та річковий торговельний флот збільшили перевезення вантажів на 12,9%, у закордонному сполученні – на 18,1%, в цілому замовниками доставлено 11,1 млн. т. вантажів. Перевезення вантажів підприємствами річкового транспорту порівняно з 2009 р. зросли на 35,8%, морського транспорту – скоротилися на 12,6% [2]. Проте основні судноплавні компанії закінчили рік із збитками, хоча дещо знизили їх розмір. Такі результати можна розглядати як перший етап подолання кризового стану СКУ і дає можливість з обережним оптимізмом прогнозувати вихід із кризової ситуації.

Для прискорення подолання кризових явищ і переходу СКУ у стан прибуткової роботи потрібний постійний моніторинг кризових процесів і на основі аналізу розробки системи антикризових заходів треба обґрунтувати шляхи сталого розвитку компаній.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням сталого розвитку СК України присвячено досить багато наукових праць [2-6]. Проте мало публікацій з розробки системи антикризових заходів і обґрунтування пріоритетних шляхів виходу з економічної кризи судноплавних компаній країни.

Невирішена раніше частина загальної проблеми. Розроблені концепції, підходи і методичні положення сталого розвитку водного транспорту, які мали місце у 2000 – 2007 р.р., не придатні для прогнозування і планування перевезень вантажів судноплавними компаніями в умовах економічної кризи, бо вони не в повній мірі враховують вплив кризових факторів функціонування. Тому є необхідність аналізу стану ринку перевезень водним транспортом і відпрацювання шляхів його стабілізації.

Постановка завдання (мета статті). Визначити основні шляхи виходу судноплавних компаній України з економічної кризи і представити методичні положення по розробці антикризових заходів по стабілізації параметрів розвитку СК України.

Викладення основного матеріалу. Першим кроком у подоланні кризових явищ і переходу судноплавних компаній України у стан прибуткової роботи є визначення і класифікація факторів, які забезпечують сталий розвиток вітчизняних судноплавних компаній, а також факторів, які чинять негативний дестабілізуючий вплив на їх діяльність. При цьому поняття «сталого розвитку» ми розглядаємо як зростання кількісних і якісних показників судноплав-

них компаній, збереження рівноважних пропорцій між параметрами розвитку в умовах як позитивних, так і негативних зовнішніх та внутрішніх факторів [8]. Виходячи з аналізу численних публікацій, сталий розвиток – це процес переходу з одного стану в інший, більш досконалий, тобто перехід від старого якісного стану в до нового, від простого до складного, від нижчого до вищого [8].

Всі соціально-економічні фактори, які впливають на господарську діяльність судноплавних компаній, були поділені нами на дві великі групи – зовнішні та внутрішні, вони формують зовнішнє і внутрішнє середовище підприємств (рис. 1).

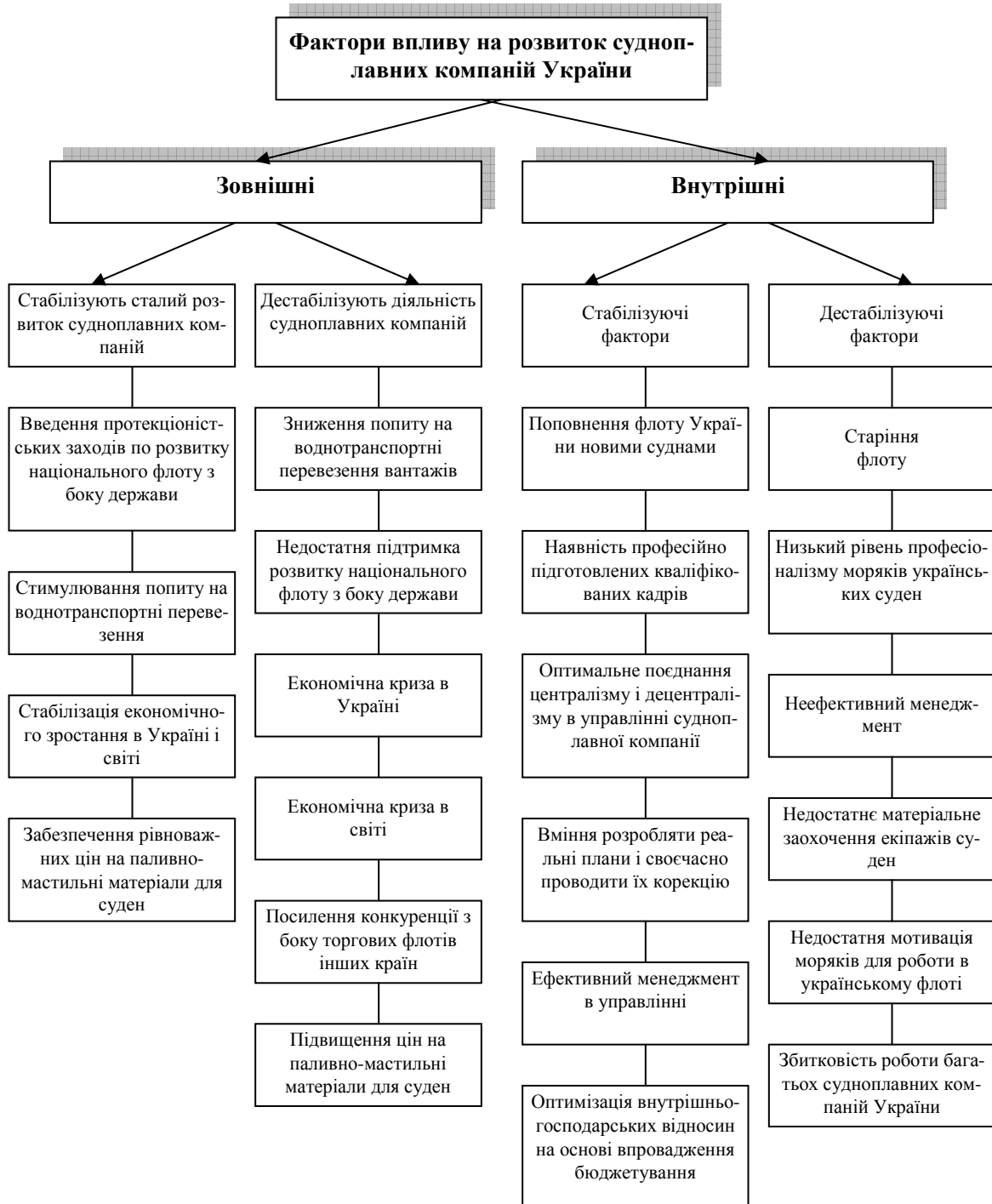

Рис. 1. Класифікація основних факторів впливу на розвиток судноплавних компаній України

Критерієм такого поділу є залежність факторів від трудових зусиль колективів судноплавних компаній, господарських рішень, що приймаються на рівні підприємства. Тому до зовнішніх факторів віднесені такі, дія яких не залежить, або майже не залежить від якості робо-

ти підприємства, внутрішні – можливе управління такими факторами на рівні судноплавних компаній.

Далі як зовнішні, так і внутрішні фактори були поділені на такі, що стабілізують сталий розвиток судноплавних компаній, і такі, що дестабілізують їх роботу і при складних негативних умовах можуть привести до економічної кризи. У проведеному дослідженні головну увагу приділено внутрішнім факторам, вплив яких на сталий розвиток СК України може управлятися менеджментом компаній.

Фактори впливу на розвиток судноплавних компаній України визначені на основі досліджень українського ринку водних перевезень і аналізу стану розвитку СК України в сучасних умовах. Пріоритетними факторами зовнішнього середовища є попит на воднотранспортні перевезення і рівень протекціонізму держави при функціонуванні компаній національного флоту, внутрішнього – забезпечення підприємствами технічних параметрів роботи суден, ефективного менеджменту, оптимізація внутрішньогосподарських відносин на основі впровадження бюджетування.

Аналіз визначених факторів дозволив сформулювати основні шляхи виходу судноплавних компаній з економічної кризи (рис. 2).

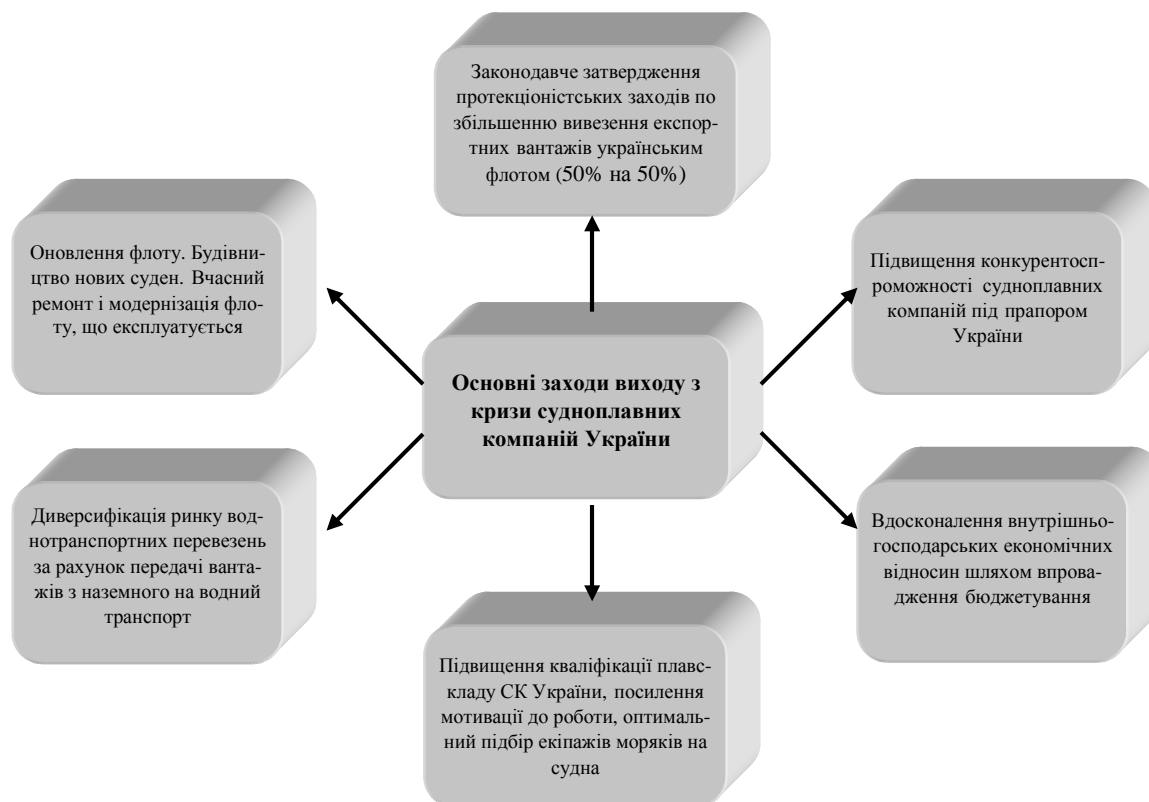

Рис. 2. Шляхи виходу судноплавних компаній України з економічної кризи

Їх комплексна реалізація забезпечить параметри сталого розвитку як холдингових, так і інших судноплавних компаній України, дозволить позбутися багатьох негативних явищ у розвитку водного транспорту країни. А саме:

- підвищиться конкурентоспроможність українського флоту по відношенню до флотів під прапорами інших країн, що дозволить прискорити перехід від збиткової до прибуткової роботи;

- покращиться економічна, фінансова, господарська стійкість українських СК до дестабілізуючих зовнішніх і внутрішніх факторів, які негативно впливають на результати діяльності компаній;

- покращиться рівень екстенсивного і інтенсивного використання суден при експлуатації;

- підвищиться продуктивність праці моряків, відповідно заробітна плата і мотивація до роботи на українському флоті;

- покращиться рівень внутрішньогосподарських відносин в першу чергу холдингових судноплавних компаній, що знизить соціальну напругу і підрозділах і колективах, забезпечить достойне преміювання моряків за результати праці.

Вивчення основних напрямів виходу з кризи судноплавних компаній України дозволив нам більш детально сформулювати основні антикризові заходи по розвитку водного транспорту (рис. 3).

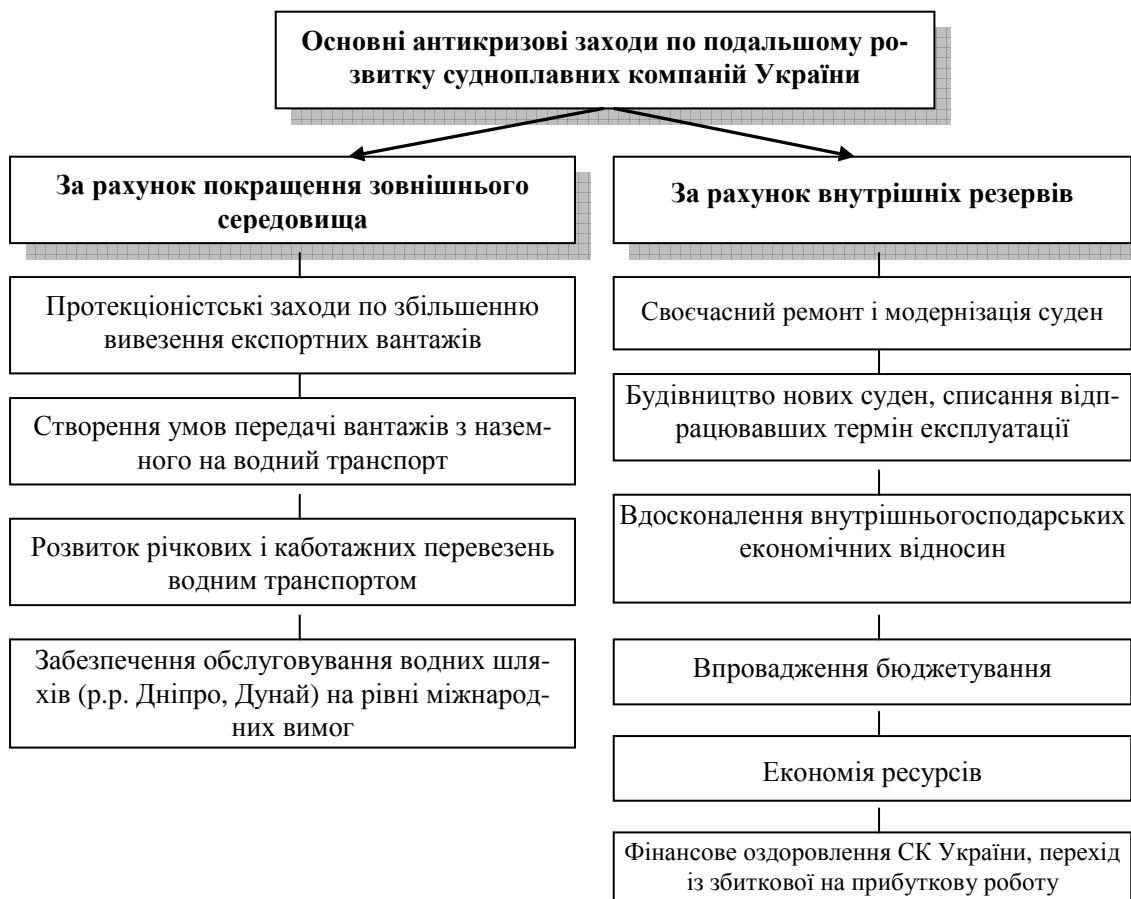

Рис. 3. Основні заходи по прискоренню виходу з кризи і подальшого розвитку судноплавних компаній України

Зрозуміло, що для кожної СК України ці заходи будуть свої і відрізнятися з оглядом на специфічні умови роботи, до основних з яких відносяться:

- район плавання;
- структура і типи суден, що експлуатуються, їх техніко-економічні показники;
- вік суден, що визначає потребу в оновленні, витрати на ремонт і модернізацію;
- попит на перевезення типами суден, що знаходяться в експлуатації, відповідно розробка планів експлуатації флоту;
- рівень кваліфікації моряків, потреба у відповідних кадрах і умови їх використання;
- умови мотивації плавательного складу суден;
- історично сформована система внутрішньоекономічних відносин між підрозділами СК України, рівень впровадження методів господарських і фінансово-економічних розрахунків між підрозділами і менеджментом компанії, її власниками.

На рис. 3 представлені основні узагальнені антикризові заходи по виходу з економічної кризи водного транспорту України, реалізація яких повинна покращити як зовнішнє середовище роботи флоту, так і більш повно використовувати внутрішні резерви розвитку СК України.

Для конкретних вітчизняних СК можна запропонувати методичні рекомендації по розробці антикризових заходів підвищення ефективності роботи за такою схемою (рис. 4).

Рис. 4. Схема розробки антикризових заходів по покращенню роботи судноплавної компанії

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження дозволяє зробити такі висновки:

1. У 2010-2011 роках морський і річковий транспорт України почав виходити з глибокої економічної кризи, яка мала місце у 2009 році.

2. Для прискорення процесу виходу з кризи і покращення роботи вітчизняних судноплавних компаній потрібно розробити обґрунтовані адміністративні, економічні і політичні заходи п відродженню українського флоту. Інакше українські судна будуть працювати лише на каботажних і місцевих лініях, а Україна втратить важливий елемент економічної безпеки і свої позиції морської держави.

3. Найкрупніші холдингові СК України (АСК «Укррічфлот», ПАТ «Українське Дунайське паропластво», ПАТ «Торговий флот Донбасу»), що займають близько 80% ринку водно вантажних перевезень вітчизняним флотом, повинні з урахуванням дії факторів зовнішнього і внутрішнього середовища розробити антикризові заходи по покращенню своєї роботи, підвищенню конкурентоспроможності, збільшенню обсягів перевезень вантажів, і, як результат, перейти в зону прибуткової роботи.

Подальші дослідження в представленому напрямку будуть проводитись на шляху конкретизації і деталізації визначених напрямків вирішення поставлених науково-практичних проблем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Транспорт і зв'язок України - 2009: Статистичний збірник / Державний комітет статистики України. – К., 2010. – 266 с.
2. Транспорт і зв'язок України - 2010: Статистичний збірник / Державна служба статистики України. – К., 2011. – 266 с.

3. Стратегия позиционирования национального морского транспорта в глобальном рынке морской торговли: монография / Миусов М.В., Примачев Н.Т., Винников В.В., Винников С.В., Примачева Н.Н.; под ред. Н.Т. Примачева. – Одесса: Автограф, 2006. – 234 с.
4. Николаева Л.Л. Принципы устойчивого развития судоходных компаний в глобальном рынке морской торговли: монография / Л.Л. Николаева. – Одесса Феникс, 2007. – 323 с.
5. Боняр С.М. Судоходство река-море: проблемы развития судовладельческих компаний: монография / С.М. Боняр. – Одесса: ИПРЭИ НАН Украины, 2009. – 288 с.
6. Коба В.Г., Коба О.В., Боняр С.М. Розвиток ринку перевезень водним транспортом України в умовах економічної кризи. // Водний транспорт. Збірник наукових праць Київської державної академії водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного. – К.: КДАВТ, 2009. – № 10. - с. 68-72
7. Коба В.Г., Гладкая І.В. Стан ринку перевезень водним транспортом України та шляхи його стабілізації. // Водний транспорт. Збірник наукових праць Київської державної академії водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного. – К.: КДАВТ, 2010. – № 11. – с. 57-61
8. Апарова О.В. Організаційно-економічний механізм забезпечення сталого розвитку авіакомпаній / О.В. Апарова. – К.: «Логос», 2011. 248 с.

Коба В.Г., Гладкая І.В.

ПУТИ ВЫХОДА ИЗ ЭКОНОМИЧЕСКОГО КРИЗИСА СУДОХОДНЫХ КОМПАНИЙ УКРАИНЫ

В статье проведен анализ современного состояния перевозок грузов судоходными компаниями Украины, определены и классифицированы факторы влияния на работу компаний и обоснованы основные пути выхода из экономического кризиса.

Ключевые слова: судоходные компании Украины, динамика, объемы перевозок пути выхода из кризиса, устойчивое развитие.

Koba V., Gladka I.

WAYS OUT FROM ECONOMIC CRISIS OF SHIPPING COMPANIES IN UKRAINE

In article analyzed the current state of freight shipping companies of Ukraine, identified and classified the factors affecting the performance of companies, the major way out of economic crisis.

Keywords: shipping companies of Ukraine, dynamics, traffic volumes, ways out of crisis, sustainable development.

УДК 65.011

Тупкало С.В.

СУТНІСТЬ ТА ТИПОЛОГІЯ БАЗОВИХ ПОНЯТЬ «ПРОЦЕС» ТА «БІЗНЕС-ПРОЦЕС» У ПРОЦЕСНОМУ ПІДХОДІ ДО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

У статті приводяться результати критичного аналізу існуючих трактувань системоутворюючих понять методології процесного менеджменту. Пропонується і обґрунтовується авторська система понять.

Ключові слова: процес, бізнес-процес, система управління підприємством, цикл PDCA

Постановка проблеми. В економічних дослідженнях і практиці господарювання суб'єктів ринкових відносин питання процесного підходу до управління діяльністю підприємств, зокрема розробка теоретико - методологічних та науково – методичних засад процес-